

MONETĀRAIS BIĻETENS

2005

4

ES Ministru padomes Ekonomikas un finanšu komiteja 29. aprīlī apstiprināja Latvijas iesniegumu par pievienošanās Valūtas kursa mehānismam II (VKM II). Tādējādi Latvija ar 2005. gada 2. maiju pievienojusies VKM II (lata un eiro attiecība – 1 EUR = Ls 0.702804). Lai gan VKM II ietvaros tiek pieļautas valūtas kursa svārstības $\pm 15\%$ no piesaistes kursa, Latvija apņēmusies vienpusēji nodrošināt tikai $\pm 1\%$ svārstības, tā saglabājot jau kopš 1994. gada īstenoto lata kursa svārstību koridora platumu. Pievienošanās VKM II ir kārtējais svarīgais solis pretī eiro ieviešanai Latvijā, un lata kursa stabilitāte ir viens no pieciem ekonomiskajiem kritērijiem, kas jāizpilda, lai eiro ieviešanas plāns tiktu veiksmīgi īstenots.

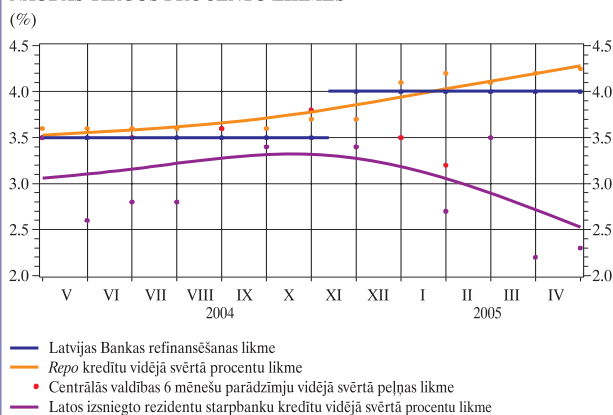
Martā atsākās rūpniecības izaugsme (apstrādes rūpniecības produkcijas sezonāli izlīdzinātais fiziskā apjoma indekss pieauga par 2.0%, ieguves rūpniecības – par 20.9% un elektroenerģijas, gāzes un ūdens apgādes – par 6.0%, tādējādi rūpniecības produkcijas fiziskā apjoma indekss palielinājās par 3.2%) un būtiski (par 14.9%) pieauga mazumtirdzniecības apgrozījums. Savukārt aprīlī pa dzelzceļu pārvadāto kravu apjoms palielinājās par 6.3%, kravu apgrozījums Latvijas ostās – par 3.4% un pa cauruļvadu transportēto naftas produktu apjoms – par 10.5%. Par 0.2 procentu punktiem (līdz 8.4%) samazinājās bezdarba līmenis.

Patēriņa cenas aprīlī salīdzinājumā ar martu pieauga par 1.0%, un to gada kāpuma temps palielinājās līdz 6.9%. Saglabājoties augstām naftas cenām pasaules tirgū, turpinājās degvielas cenu pieaugums (aprīlī – 6.1%; augstākais kāpums kopš akcīzes nodokļa paaugstināšanas 2004. gada maijā). Nozīmīgs bija arī ārstniecības pakalpojumu cenu pieaugums (13.9%), ko noteica pacientu iemaksu palielināšanās, un īres maksas kāpums t.s. īres griestu paaugstināšanas dēļ. Cenas pieauga arī lielai daļai pārtikas produktu.

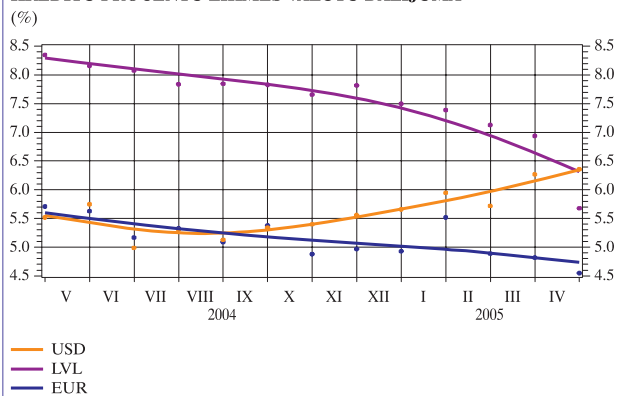
Aprīlī pirmo reizi 2005. gadā valsts konsolidētajā kopbudžetā izveidojās finansiālais deficīts (5.4 milj. latu), un to noteica valsts pamatbudžeta deficīts (13.2 milj. latu), savukārt gan valsts speciālajā, gan pašvaldību konsolidētajā budžetā bija finansiālais pārpalikums (attiecīgi 6.7 milj. latu un 1.6 milj. latu). Valsts konsolidētā kopbudžeta bilances pasliktināšanos izraisīja samērā zems ieņēmumu pieaugums (aprīlī – par 4.9% salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu), ko noteica ārvalstu finanšu palīdzības apjoma pieauguma kritums. Turpinājās nodokļu ieņēmumu kāpums, salīdzinājumā ar augsto bāzi nedaudz sarūkot tikai pievienotās vērtības nodokļa ieņēmumiem. Valsts konsolidētā kopbudžeta izdevumi salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu pieauga par 12.6%. 2005. gada pirmajos četros mēnešos valsts konsolidētajā kopbudžetā izveidojās finansiālais pārpalikums (37.6 milj. latu), ko nodrošināja pārpalikums gan valsts konsolidētajā budžetā (14.3 milj. latu), gan pašvaldību konsolidētajā budžetā (28.0 milj. latu). Valsts konsolidētā budžeta pozitīvo finansiālo bilanci noteica valsts pamatbudžeta finansiālais pārpalikums (16.7 milj. latu), bet valsts speciālajā budžetā bija neliels deficīts (1.7 milj. latu).

Valdības parāds gandrīz nemainījās un aprīļa beigās bija 951.5 milj. latu (t.sk. valsts iekšējais parāds – 406.1 milj. latu). Aprīlī no jauna emitēto valdības vērtspapīru apjoms bija līdzīgs dzēsto vērtspapīru apjomam. Sākotnējā tirgus konkurējošā daudzumu izsolē valdības 12 mēnešu parādzīmes 8.0 milj. latu apjomā tika pārdotas ar zemu vidējo svērtu diskonta likmi (2.42%). Salīdzinājumā ar iepriekšējo izsoli, kurā tika pārdotas 12 mēnešu parādzīmes (2004. gada oktobrī), izsoles vidējā

NAUDAS TIRGUS PROCENTU LIKMES

REZIDENTU MĀJSAIMNIECĪBĀM MĀJOKĻA IEGĀDEI IZSNIEGTO KREDĪTU PROCENTU LIKMES VALŪTU DALĪJUMĀ

MAKROEKONOMISKIE RĀDĪTĀJI

	2005	
	III	IV
Rūpniecības produkcijas fiziskā apjoma indeksa pārmaiņas (salīdzinot ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu; %)	3.2	*
Patēriņa cenu indeksa pārmaiņas		
Mēneša (%)	0.6	1.0
Gada (%)	6.4	6.9
Patēriņa cenu gada pamatinflācija ¹ (%)	5.4	5.4
Reģistrēto bezdarbnieku skaits perioda beigās	91 590	89 375
Bezdarba līmenis (% no ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaita)	8.6	8.4
Vālstis konsolidētā kopbudžeta fiskālā bilance (milj. latu)	61.0	56.8
Ārējā tirdzniecība (milj. latu)		
Eksports	237.4	*
Imports	388.9	*
Bilance	-151.5	*

¹ Avots: Latvijas Bankas dati.

* Datu vēl nav.

Avots: LR Centrālās statistikas pārvaldes dati.

svērtā diskonta likme samazinājās par 1.2 procentu punktiem. Latos emitēto vērtspapīru procentu likmju krituma galvenie iemesli ir finanšu tirgus dalībnieku pārliecība par Latvijas valsts riska mazināšanos un augstā banku likviditāte.

Aprīlī plašā nauda M3 pieauga par 69.8 milj. latu. Naudas piedāvājumu galvenokārt ietekmēja noguldījumu uz nakti atlikuma palielinājums (30.2 milj. latu), kā arī skaidrās naudas apgrozībā pieaugums (21.2 milj. latu). Mērenāka mazāk likvido sastāvdaļu kāpuma ietekmē M3 gada pieauguma temps samazinājās līdz 28.1% (martā – 29.0%). Savukārt straujāks likvidāko komponentu kāpums noteica M1 gada pieauguma tempa palielināšanos no 29.7% martā līdz 30.2% aprīlī.

Kopējais rezidentu finanšu iestāžu, nefinanšu sabiedrību un mājsaimniecību noguldījumu atlikuma gada kāpuma temps aprīlī samazinājās (līdz 31.2%), lai gan turpinājās stabils mājsaimniecību gan latos, gan ārvalstu valūtā veikto noguldījumu atlikuma kāpums.

Rezidentu finanšu iestādēm, nefinanšu sabiedrībām un mājsaimniecībām izsniegto kredītu atlikuma gada pieauguma temps samērā augstā bāzes līmeņa dēļ samazinājās (no 49.5% martā līdz 48.1% aprīlī). Kredītu atlikuma kāpumu aprīlī galvenokārt noteica hipotēku kredīta atlikuma palielināšanās par 76.3 milj. latu, t.sk. mājsaimniecībām mājokļa iegādei izsniegto kredītu atlikumam pieaugot par 53.0 milj. latu. Mēreni palielinājās industriālā kredīta (par 22.3 milj. latu) un komerckredīta atlikums (par 14.7 milj. latu). Joprojām gandrīz visu kredītu atlikuma pieaugumu noteica eiro izsniegtie kredīti. Mājsaimniecībām izsniegto kredītu atlikums palielinājās par 78.9 milj. latu, bet finanšu iestādēm un nefinanšu sabiedrībām izsniegto kredītu atlikums – par 56.0 milj. latu. Mājsaimniecībām izsniegto kredītu atlikuma gada pieauguma temps turpināja samazināties, tomēr joprojām bija ievērojami straujāks nekā finanšu iestādēm un nefinanšu sabiedrībām izsniegto kredītu atlikuma gada kāpuma temps (attiecīgi 72.1% un 36.9%).

Samazinoties budžeta pārpalikumam, aprīlī valdībai izsniegto kredītu atlikums pieauga par 3.8% un bija par 6.2% lielāks nekā iepriekšējā gada atbilstošajā periodā.

Banku peļņa 2005. gada pirmajos četros mēnešos bija 62.9 milj. latu un 2.0 reizes pārsniedza iepriekšējā gada atbilstošā perioda rādītāju.

Banku asās konkurences dēļ aprīlī būtiski samazinājās mājsaimniecībām izsniegto kredītu procentu likmes. Latos izsniegtajiem aizdevumiem tās samazinājās par 1.6 procentu punktiem (līdz 7.7%), t.sk. kredītiem mājokļa iegādei – par 1.3 procentu punktiem (līdz 5.7%). Saruka arī atbilstošo eiro izsniegto aizdevumu procentu likmes (attiecīgi līdz 4.7% un 4.5%). Mazākas bija nefinanšu sabiedrībām izsniegto kredītu un MFI piesaistīto noguldījumu procentu likmju pārmaiņas.

Lai gan skaidrās naudas pieprasījums aprīlī būtiski pieauga, naudas bāze M0 samazinājās par 9.3 milj. latu. To noteica banku pieprasījuma noguldījumu atlikuma centrālajā bankā samazināšanās, sakarā ar augsto likviditāti bankām arvien vairāk līdzekļu noguldot termiņnoguldījumos Latvijas Bankā. Tādējādi centrālās bankas naudas piedāvājums saruka, lai gan palielinoša ietekme uz to bija gan valdības noguldījuma atlikuma Latvijas Bankā samazinājumam (par 5.0 milj. latu), gan centrālās bankas tīro ārējo aktīvu pieaugumam (par 19.6 milj. latu), Latvijas Bankai veicot ārvalstu valūtas pirkšanas darījumus.

Aprīlī ASV dolāra kurss attiecībā pret latu nemainījās, bet Lielbritānijas sterliņu mārciņas un Japānas jenas kurss palielinājās attiecīgi par 2.0% un 1.4%.

MONETĀRIE RĀDĪTĀJI (perioda beigās; milj. latu)

	2005	
	III	IV
MFI¹		
M3	2 973.8	3 043.6
<i>Repo</i> darījumi	0	0
Parāda vērtspapīri ar termiņu līdz 2 gadiem	9.6	23.8
M2	2 964.1	3 019.8
Noguldījumi ar noteikto termiņu līdz 2 gadiem	800.4	801.3
Noguldījumi ar brīdinājuma termiņu par izņemšanu līdz 3 mēnešiem	77.6	80.8
M1	2 086.1	2 137.6
Skaidrā nauda apgrozībā (bez atlikumiem MFI kasēs)	640.0	661.2
Noguldījumi uz nakti	1 446.2	1 476.4
Tīrie ārējie aktīvi	-397.6	-485.2
Kredīti rezidentu finanšu iestādēm, nefinanšu sabiedrībām un māsaimniecībām	4 150.7	4 285.6
Kredīts valdībai	394.9	410.1
Centrālās valdības noguldījumi	212.0	203.4
Ilgāka termiņa finanšu saistības	966.0	989.0
Latvijas Banka		
M0	997.7	988.4
Skaidrā nauda apgrozībā	717.8	736.7
Noguldījumi Latvijas Bankā latos	279.9	251.7
Noguldījumi Latvijas Bankā ārvalstu valūtā	0	0
Tīrie ārējie aktīvi	1 120.6	1 140.2
Tīrie iekšējie aktīvi	-122.9	-151.9
Kredīti	-32.3	-26.9
MFI	8.5	8.5
Valdībai (neto)	-40.8	-35.4
Pārējie aktīvi (neto)	-90.6	-124.9
Ārējās rezerves (perioda beigās; milj. ASV dolāru)	2 088.46	2 123.74
Zelts	105.93	107.63
Speciālās aizņēmuma tiesības	0.15	0.15
Rezerves pozīcija SVF	0.08	0.08
Ārvalstu konvertējamās valūtas	1 982.30	2 015.88

¹Saskaņā ar Eiropas Centrālās bankas metodoloģiju.

PROCENTU LIKMES UN LATVIJAS BANKAS NOTEIKTIE ĀRVALSTU VALŪTU KURSI

	2005	
	III	IV
Latos izsniegto iekšzemes starpbanku kredītu vidējā svērtā procentu likme	2.2	2.3
Rezidentu nefinanšu sabiedrībām un māsaimniecībām izsniegto kredītu procentu likmes		
Kredīti nefinanšu sabiedrībām (izsniegti latos)	7.0	6.5
Kredīti māsaimniecībām (izsniegti latos)	9.3	7.7
t.sk. mājokļa iegādei	7.0	5.7
Kredīti nefinanšu sabiedrībām (izsniegti ārvalstu valūtā)	5.1	5.2
Kredīti māsaimniecībām (izsniegti ārvalstu valūtā)	5.1	4.9
t.sk. mājokļa iegādei	5.2	4.7
No rezidentu nefinanšu sabiedrībām un māsaimniecībām piesaistīto noguldījumu procentu likmes		
Nefinanšu sabiedrību termiņnoguldījumi (veikti latos)	2.7	2.6
Nefinanšu sabiedrību pieprasījuma noguldījumi (veikti latos)	0.7	0.7
Māsaimniecību termiņnoguldījumi (veikti latos)	3.5	3.4
Māsaimniecību pieprasījuma noguldījumi (veikti latos)	0.5	0.5
Nefinanšu sabiedrību termiņnoguldījumi (veikti ārvalstu valūtā)	2.2	1.9
Nefinanšu sabiedrību pieprasījuma noguldījumi (veikti ārvalstu valūtā)	0.9	0.9
Māsaimniecību termiņnoguldījumi (veikti ārvalstu valūtā)	2.4	2.5
Māsaimniecību pieprasījuma noguldījumi (veikti ārvalstu valūtā)	1.4	1.1
Latvijas Bankas refinansēšanas likme (perioda beigās; %)	4.0	4.0
Ārvalstu valūtu kursi (perioda beigās)		
Ls pret USD	0.5430	0.5430
Ls pret GBP	1.0200	1.0400
Ls pret 100 JPY	0.5060	0.5130
Ls pret EUR	0.7028	0.7028

MFI (IZŅEMOT LATVIJAS BANKU) KOPSAVILKUMA BILANCE (perioda beigās; milj. latu)

	2005	
	III	IV
MFI rezerves	386.8	385.0
Nacionālā valūta kasēs	77.8	75.5
Noguldījumi Latvijas Bankā	309.0	309.6
Ārzemju aktīvi	3 108.2	2 994.1
Ārvalstu valūta kasēs	57.6	56.2
Prasības pret MFI	1 996.4	1 851.1
Prasības pret ne-MFI	1 019.4	1 038.3
Pārējie aktīvi	34.8	48.5
Prasības pret centrālo valdību	220.8	231.4
Prasības pret vietējo valdību	75.4	79.6
Prasības pret valsts nefinanšu sabiedrībām	109.1	108.4
Prasības pret finanšu iestādēm un privātajām nefinanšu sabiedrībām	2 570.6	2 627.4
Prasības pret mājsaimniecībām	1 496.8	1 575.7
Neklasificētie aktīvi	475.6	423.0
Pamatlīdzekļi	129.3	129.2
Nauda ceļā	12.5	15.2
Pārējie aktīvi	64.8	66.4
Prasības pret rezidentu MFI (t.sk. ieguldījumi)	269.1	212.2
Aktīvi pavisam	8 443.2	8 424.7
<i>Papildpostenis: aktīvi pārvaldīšanā</i>	<i>764.2</i>	<i>637.8</i>
Noguldījumi uz nakti latos	826.6	841.6
Valsts nefinanšu sabiedrību	46.7	44.6
Finanšu iestāžu un privāto nefinanšu sabiedrību	382.1	380.9
Mājsaimniecību	397.8	416.2
Termiņnoguldījumi un noguldījumi ar brīdinājuma termiņu par izņemšanu latos	638.3	637.8
Valsts nefinanšu sabiedrību	70.7	81.6
Finanšu iestāžu un privāto nefinanšu sabiedrību	207.1	195.9
Mājsaimniecību	360.5	360.4
Rezidentu noguldījumi ārvalstu valūtā	908.9	925.3
Valsts nefinanšu sabiedrību	14.6	15.9
Finanšu iestāžu un privāto nefinanšu sabiedrību	288.5	287.7
Mājsaimniecību	605.7	621.7
Centrālās valdības noguldījumi	72.5	68.9
Vietējās valdības noguldījumi	74.4	81.4
Tranzītfondi	5.4	5.3
Ārzemju pasīvi	4 626.4	4 619.6
Saistības pret MFI	1 604.5	1 698.7
Saistības pret ne-MFI	2 873.9	2 743.7
Pārējie pasīvi (t.sk. pakārtotās saistības)	148.0	177.2
Saistības pret Latvijas Banku	8.5	8.5
Emitētie parāda vērtspapīri	90.3	90.3
Kapitāls un rezerves	665.3	692.9
Rezidentu	390.2	383.8
Nerezidentu	275.1	309.1
Uzkrājumi parādiem un saistībām	93.1	92.3
Neklasificētie pasīvi	433.4	360.7
Nauda ceļā	112.5	107.5
Pārējie pasīvi (t.sk. pakārtotās saistības)	64.0	60.1
Saistības pret rezidentu MFI	256.9	193.2
Pasīvi pavisam	8 443.2	8 424.7
<i>Papildpostenis: pasīvi pārvaldīšanā</i>	<i>764.2</i>	<i>637.8</i>

Latvijas banku sistēmas un Latvijas Bankas monetāro rādītāju, kā arī starptautisko rezervju raksturlielumu publicēšanas datumi atrodami Starptautiskā Valūtas fonda Datu izplatīšanas standartu biļetena padomes interneta lapā (<http://dsbb.imf.org>). Šie dati visagrāk tiek publicēti Latvijas Bankas interneta lapā (<http://www.bank.lv>).